

© Editura EIKON

București, Str. Smochinului nr. 8, sector 1
cod poștal 014605, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al Cercetării
Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României

ISBN: 978-606-49-0169-9

Foto copertă: Aura Urziceanu, Anca Parghel, Luiza Zan, Teodora Enache, Soft
Records (Maria Răducanu), Marta Hristea, Iulian Scintei (Elena
Mîndru), A-C Leonte, Mario Ianculescu (Nadia Trohin), Dragoș
Alexandru Ivan (Irina Sârbu), Manuela Cara, Cătălina Beța

Editor: Valentin Ajder

Doru Ionescu

Vocile jazzului românesc

Cuvânt înainte de
Florian „Moșu” Lungu
și
Mircea Tiberian

Ediția a II-a

E I K O N

București, 2019

Cuprins

Să fie într-un jazz bun! (Florian „Moșu” Lungu)	5
Interviu cu Mircea Tiberian despre vocile jazzului românesc.....	13
AURA URZICEANU	17
ANCA PARGHEL	33
LUIZA ZAN	45
TEODORA ENACHE	57
MARIA RĂDUCANU	67
MARTA HRISTEA	77
ELENA MÎNDRU	83
MANUELA CARA	91
NADIA TROHIN	95
ANA-CRISTINA LEONTE	103
IRINA SÂRBU	111
CĂTĂLINA BEȚA	117
Voci ale jazzului românesc – purtătoare de cuvânt și cânt	123
Despre autor	127

Aura Urziceanu

Era în 2005 când Florian Lungu a agățat-o nu știu de unde pe Aura Urziceanu și a adus-o în TVR, pentru o ediție a emisiunii noastre „Jazz Restitutio”... Cum altfel să încep acest capitol, dacă nu cu vorbele Moșului, de față cu solista! „Ne știm de multe decenii... dar anii n-au avut nimic de-a face cu ea decât în maturizare, realizări, fiindcă a rămas la fel de plină de viață, de o vitalitate molipsitoare, îndrăgostită de muzică, de când ne știm... Un unicat – n-a fost alt vocalist european care, în câțiva ani, să fie angajat al lui Ellington, apoi de Thad Jones și Mel Lewis, în Big bandul nr 1 în lume în anii '70... Cu Thad Jones a fost în turneu în Japonia și a lansat un disc splendid – «Thad & Aura» – (Suedia, 1977), am primit iată și o casetă video de atunci, cu un concert în aer liber la Copenhaga, să ilustrăm în emisiune... A cântat pe scene unde puțini europeni au ajuns – «Newport I New York», Carnegie Hall, alături de Ella Fitzgerald ori Sarah Vaughn. O muziciană cu majusculă, glas depășind patru octave, o maleabilitate și suplețe extraordinare ale acestei voci, care se cațără pe culmi de sunet ca o capră neagră, un simț al ritmului înăscut, o muzicalitate extraordinară, un har neperche pentru improvizații care au recomandat-o pentru marile scene ale lumii.”

Acompaniată, încă de la debutul din 1959, de cei mai importanți instrumentiști români, din muzica ușoară și din jazz, la începutul anilor '70, interpreta Aura Urziceanu – cea mai mare solistă română de jazz – a ajuns să cânte cu mari nume ale muzicii de pe mapamond. E suficient

să numesc aici doar celebrul big band al lui Duke Ellington. O carieră prodigioasă care, din punctul meu de vedere, a continuat până spre prezent, prea puțin știută. Deși, până în urmă cu câțiva ani (de fapt momentul decesului soțului său) am avut legătura cu doamna Aura practică tot timpul prin mail, nu am reușit să ne sincronizăm atunci când am ajuns la Toronto, solista fiind în plin turneu american. Iar în România a venit din ce în ce mai rar, motivată de problemele de sănătate din familia sa, și prea puțin să mai cânte. Dar în 21 și 24 noiembrie 2018 am întâlnit-o din nou, atât pe scena Sălii Auditorium a Muzeului Național de Artă (Festivalul „Radiro”, acompaniată de Bigbandul Radio), cât și în culise, grație marelui realizator TVR Ioana Bogdan, cea care mi-a facilitat și un interviu pentru o ediție „Remix” difuzată în 9 martie 2019.

Am cunoscut-o pe Doamna Aura aproximativ în aceleași condiții, cu 15 ani în urmă... Să fi fost Crăciunul lui 2003, când Andreea Marin (cu care lucrasem agenda festivalului de la Mamaia, cu câțiva ani înainte) m-a sunat să-mi ceară niscaiva imagini de arhivă cu Aura Urziceanu. Am sărit ca ars, n-o mai văzuse nimeni prin țară de la Revoluție, cel puțin în media... Am întrebat despre ce-i vorba – Andreea urma s-o aducă în platou la „Surprize”. Am pus o condiție: să fac și eu un interviu cu doamna jazzului românesc, în culise. A fost de acord... și așa am intrat în viața Aurei Urziceanu. Și oficial (prin cele două emisiuni – portret „Remix” de o oră cu care am încercat să-i recuperez cariera), dar și privat – pentru că de atunci domnia sa m-a sunat sau mi-a scris de câte ori a ajuns în România, trimițându-mi de departe e-mail-uri cu mici (mari, pentru mine) destăinuiri.

„La 13 ani și jumătate, Jean Ionescu – dirijorul secund al *Estradei Radio* – mi-a arătat textul, mi-a cântat o dată melodia «Vreau să cânt și eu la televizor»; am repetat de două ori și am înregistrat, spre mirarea sa. Era o melodie americană, cu versurile lui Mihai Dumbravă. Ce aveți dumneavoastră în arhivă e reînregistrat după câțiva ani. Apoi, la 15 ani, Cornel Chiriac mi-a pus să ascult – la el, în biroul de la Radio – Dakota Staton, muzică de pe Broadway, apoi orchestra lui Duke Ellington, dar

și Ella Fitzgerald... și am prins aripi – sufletul mi s-a ridicat în aer și mi s-au deschis parcă porțile universului. N-am mai simțit niciun obstacol în ritmică, auz armonice și libertatea de a improviza. Iar marele pianist Jancy Körössi mi-a dat posibilitatea, fără să știu o boabă de engleză, să cânt jazzistic, cum simțeam eu.

Când am ajuns prima dată în Canada, în 1969, nimeni nu m-a crezut, dar eu chiar învățasem singură. Cu trioul lui Jancy am plecat în URSS, deschideam partea a doua a concertului, rușii au apreciat foarte mult, imediat am plecat în Germania, Canada, SUA... dar mereu m-am reîntors la el, cel care a creat aceste trei părți din «Parafraza» pe teme populare, iar Richard Oschanitzky le-a orchestrat minunat – mare semnătură a muzicii pe care o prezint oriunde mă duc să cânt pe glob. Un mare compliment pentru marele Ricci, o amintire deosebită despre el – mare muzician, coleg, prieten.”

Că veni vorba de celebrul DJ, la rândul său emigrat prea repede și prea dureros, Cornel Chiriac a fost cel mai fervent susținător al Aurei în presă, atunci când se punea problema participării sale din partea României la „Cerbul de Aur”, așa cum am găsit într-un articol de-al său, din arhiva deținută de nepotul lui. Și la Mamaia a fost chemată să cânte în concurs, iar dedesubturile politice și de nu-mai-știu-ce factură au dezavantajat-o pe interpretă. Dar, după o participare... cu cântec la mare, tocmai trecuse oceanul, în turneul nord-american, când a apărut și căsătoria cu marele baterist Ron Rully. Și a fost chemată să reprezinte România, împreună cu Aurelian Andreescu și cu Mihaela Mihai, la Cupa Continentală de la Knocke, în Belgia; a XIV-a ediție a unui festival internațional. La prima etapă, cu notele sale de 10, a dus România pe primul loc. Iar într-o a doua manșă, în confruntarea dintre europeni (cu cinci soliști aleși să reprezinte continentul, între care și Aura) și americani, Europa a câștigat. Din nou, Urziceanca primise de la juriu 10 pe linie!

„În 1971, când George Sbârcea (da, el, Claude Romano, marele compozitor, dar și ziarist interbelic de nivel mondial, n.a.) devenise directorul

ARIA, m-a chemat urgent, prin mama mea. Eram însărcinată în cinci luni cu viitorul meu băiat, Elia Christofer. Am avut mână liberă să-mi aleg repertoriul și am mers la sigur – «Parafraza» lui Körössy după «Rapsodia Română» (special scrisă pentru solistă, n.a.), orchestrată de Oschanitzky –, respectiv un standard american, „Alfie”... Când am ajuns acolo, dirijorul s-a uitat neîncrezător la mine, fiind gravidă. După prima repetiție, orchestra, în frunte cu el, a izbucnit în aplauze. Bucuria mea cea mai mare a fost aceea că trofeul a stat timp de un an la București.”

Chemată permanent peste hotare, de la Tokio la Toronto, de la Sydney la Stockholm și de la New York la Nisa, în postură solistică, cu propriul trio, ori acompaniată de fastuoasa *Symphony Orchestra*, Aura Urziceanu a rămas întotdeauna cu fața spre țară, spre cântecul românesc drag și marii săi interpreți. Ca și Körössy, numele lui Richard Oschanitzky este pronunțat mai des decât cel al lui Duke Ellington, de pildă. „Din anii 1960, am reprezentat țara românească, insistând mereu, pe oriunde am fost, să fiu prezentată ca artist român și am reprezentat România, zic eu, cu integritate, mândrie, seriozitate, punctualitate, cântând liberă de orice constrângeri, încercând să creez muzică adevărată, cea în care cred de copil.”

Am tot difuzat la TVR (și oricum există atâtea secvențe postate pe *youtube* de către melomani) o filmare la cote maxime din cariera solistei, aceea a concertului său fabulos de la Sala Palatului (februarie 1973, după ce cu un an înainte cântase cu Duke Ellington la celebrul festival „Newport in New York”), orchestrat și dirijat de Richard Oschanitzky, cu un repertoriu evazat între clasic și jazz, de la etno la standarde; o stare de grație care a cuprins deopotrivă muzicieni și auditoriu.

„Din țară am cu siguranță cele mai multe amintiri, care nu mi se vor putea șterge niciodată: participarea la festivalul de la Sibiu, în 1984, cu grupul lui Marius Popp – marele nostru pianist de jazz și colegul meu drag, cu care am cântat prima dată la Mamaia, la 18 ani. Trebuie să-l adaug și pe saxofonistul Dan Mândrilă, de asemenea pe Ștefan

Berindei, care din păcate a murit prea tânăr în Germania. Ei mi-au fost prieteni și admiratori. Când am venit cu soțul meu, în 1973, și am concertat la Sala Palatului, cu acea orchestră strânsă de marele Oschanitzky, existau deja colaborările fructuoase cu cvintetul *București*!

Uneori părerile mele deranjează, mai ales că țin la ele. Poate îl veți vizita într-o filmare peste hotare pe încă un muzician și instrumentist de excepție, contrabasistul nostru nr. 1, care a lăsat jazzul pentru muzica clasică, Wolfgang Guttler, un ins cu mult caracter, talent, capacitate, și el plecat de mult din țară. Eu nu prea mai vin în România... am încercat de atâtea ori să cânt din nou românilor mei dragi, din păcate am avut destule întâlniri cu persoane care, după 1989, au înțeles libertatea în alt sens... Bine că mai există câțiva oameni bine intenționați, acolo sau în Austria, cum este domnul Emilian Tantana, care – ca pe vremuri – proliferază muzica mea preferată, cu inteligența pe care jazzul i-a oferit-o.”

Este locul unei paranteze pentru inimosul organizator al atâtor evenimente de jazz românesc în Austria, în particular în orașul în care este stabilit – Bad Ischl – care s-a bucurat să rememoreze întâlnirea sa cu marea Aura: „Era în primii ani '70 când am văzut-o pentru prima dată pe Aura la televizor – un televizor alb-negru, Dacia II. Tocmai se întorseră dintr-un turneu cu Big Band-ul condus de celebrul Duke Ellington, iar «Albumul Duminical» de la acea vreme reușise să strecoare ceva deosebit în programul TVR! Nu știu de ce, dar acele secvențe mi-au rămas întipărite în memorie – probabil și pentru faptul că era primul meu contact cu muzica de jazz. Câțiva ani mai târziu, în 1975, când devenisem membru al clubului de jazz din Sibiu, aveam să ascult de pe benzi de magnetofon diverse înregistrări cu ea și chiar să aflu multe impresii de la mai vechii membri ai clubului, care o văzuseră pe viu la Sibiu, într-un concert extraordinar.

Din 1979 devenisem secretar (un fel de manager) al clubului de jazz de pe lângă Casa de Cultură a Tineretului din Sibiu, club care organiza

și festivalul de jazz la Sibiu și mai apoi, din 1981, galele de jazz de la Costinești. În anul 1983, Aura se afla după o lungă absență din nou în România, și din întâmplare chiar în perioada de vară, pe litoral, la Neptun. Nu mai eram la zi cu activitățile ei muzicale (la acea vreme sistemul informațional nu era așa de rapid!), dar ceea ce știam era de ajuns să mă tenteze, să încerc să o includem în programul festivalului din acel an. Așa că împreună cu prof. Nicolae Ionescu (președintele clubului de jazz Sibiu) și Paul Nancă (reprezentant BTT) am avut o primă întrevvedere cu Aura la Neptun, pentru a stabili detaliile de participare la Galele de la Costinești.

A fost o experiență deosebită pentru mine – mai ales după recitalul susținut, care parcă a dat un impuls pozitiv multor muzicieni de jazz români aflați la festival, iar publicul a avut posibilitatea de a savura piesele interpretate în stil american. Un an mai târziu, în 1984, am reușit în sfârșit să o invităm pe Aura la festivalul sibian (daca nu mă înșel, a fost prima și ultima participare, am văzut că s-a găsit ceva în arhiva TVR, inclus în emisiunea «Remix» cu istoria festivalului!). O prezență rămasă în memoria multor fani de jazz ca deosebită, ea încheind ultima seară cu un recital la care cunoscutul saxofonist polonez, Zbigniew Namysłowski, la bis, a intrat în scenă și împreună au interpretat, spontan, piesa «Billie's Bounce» a renumitului Charlie Parker!

Superlativele au însoțit-o pe solistă de la bun început, la propriu și la figurat. De cum o întâlneau, compozitorii, instrumentiștii și realizatorii de radio și de televiziune (de la Valeriu Lazarov la Alexandru Bocăneț, ori de la Dumitru Moroșanu și Zoltan Boroș la Tudor Vornicu și Ioana Bogdan) se socoteau onorați să colaboreze cu tânăra interpretă. Modestă, Aura Urziceanu pune însușirile vocii și feeling-ului artistic pe seama nativității, care însă nu putea triumfa fără eforturi serioase pentru vârsta ei fragedă.

În decursul impresionantei sale cariere internaționale, Aura Urziceanu a avut parte de concerte alături de nume deja clasicizate în muzica

mondială – Dizzy Gillespie, Ahmad Jamal, Bill Evans, Paul Desmond, Hank Jones, Art Hampton, Joe Pass, Bent Halberg (pianistul orchestrei Radiodifuziunii din Stockholm, unul dintre muzicienii ei favoriți). Cel mai important festival din patria jazzului, cel de la Newport – New York, a avut-o pe Aura Urziceanu printre protagoniști. Solista – recunoscută și angajată de Duke Ellington – avea să plece în turneu cu orchestra acestuia, fiind descoperită pe rând de Quincy Jones, Thad Jones, Mel Lewis și așa mai departe. În arhiva noastră, am avut surpriza să găsim un reportaj TVR cu Aura, într-o pauză a deplasărilor peste mări și țări, cu tot felul de dovezi ale succesului solistei, parcă de pe altă lume.

„Nu-l pot uita pe marele Duke, care-mi spunea că nimeni, nici cel mai faimos compozitor sau orchestrator, nu-mi poate scrie mai bine decât îmi creez eu pe loc. La aceeași concluzie, dăruită și mie, au ajuns și alți moguli ai jazzului american, gen Quincy Jones ori Thad Jones. Și cum știu că vă bucurați când vă împărtășesc din norocul vieții mele, vă mai povestesc ceva. Willis Conover a fost invitat, fiind în vizită la București cu soția, la Ambasada Americii, unde au fost chemați să cânte Jancy Korossy cu trioul său și eu ca solistă. Criticul de la «Voice of America» îmi tot spunea că ar dori să mă ducă în SUA, dar că este convins că România nu-mi va da voie. Apoi ne-am reîntâlnit la Carnegie Hall, în 1972, și s-a bucurat foarte mult că trecusem oceanul, dar și pentru succesul meu, pentru că am avut atunci și o presă foarte bună. Eu nici nu mai realizez ce mi se întâmplă, la fel ca și atunci când am primit contractul de la CBC Canada, care m-a aruncat în show-urile radio și TV.”

11 decembrie 2005, mare concert la Sala Palatului, precum cele din 1973 și 1988, la care colega Liana Săndulescu m-a chemat să filmez pentru „making of”... Până la urmă au ieșit trei jumătăți de oră, în care am mai trecut o dată și prin arhive: „Aura Urziceanu – 45. Un concert de-o viață”.

„Un concert de suflet, pentru că mă reîntâlnesc cu publicul după o lungă absență din țară; nu am ce face, sunt obligată să onorez contractele

din străinătate cu agenția mea cu care am semnat acum 40 ani... Dar am posibilitatea să revin pe cea mai înaltă scenă a României cu fiul, cu soțul meu, să oferim diverse genuri de muzică, alături de *Big Bandul Radio*, plus membri ai orchestrei simfonice... Este și o sărbătoare, pentru că suntem împreună în preajma Crăciunului și a Anului Nou, împreună cu românii mei, când împlinesc și 45 de ani de carieră. Abia aștept să colaborez cu TVR – e casa mea, ca și Radiodifuziunea Română – să ne bucurăm cu toții de darul ce ne-a fost dăruit – muzica, o minunăție.”

Ron Rully, soțul Aurei, intervievat după ce au repetat „Caravan” doar în doi, voce și tobe, cântat și în 1973, ocazie a unui solo de percuție senzațional, cu Eugen Gondi și Ovidiu Lipan Țândărică: „... Da, a fost ceva atunci, mi-ar fi plăcut și acum, însă trebuie să mă odihnesc, ar fi prea rapid pentru picioarele mele, dar voi dirija; mi-ar plăcea măcar la bongos, să fac ceva și cu mâinile. Față de concertele vechi, acum Aura cântă și cu Elia, fiul nostru, de la jazz la rock & roll, combinații, orice; Elia a și scris câteva aranjamente pentru acum, ca și mine, ca și Aura care, cu cât îmbătrânește cântă mai bine, parcă!” (răspunsul a fost în mare parte în limba română, n.a.)

Elia Rully: „Am fost alături de mama în cea mai mare parte a carierei ei muzicale, de la câțiva ani am văzut și auzit toată epoca lor, a fost interesant să urmăresc concertele din culise! Știu și filmările acelea vechi, acum parcă totul se recreează. Am venit cu grupul meu, vom cânta în marele concert, am compus și o melodie pe care o va cânta ea – «Sweet Lies» – care va fi probabil single al CD-ului pe care îl vom lansa, și este oricum piesă pe album, ceva mai șlagăros.”

Violonistul George Urziceanu, fratele Aurei, pe care l-am întrebat dacă s-au întrecut de mici, poate cu acel „Capriciu” al lui Paganini, adaptat magistral de Oschanitzky pentru concertul din 1973... „Nu, dar așa ne-am jucat de mici, când părinții noștri plecau la cinematograf, nu erau televizoare sau radio, dar eu aveam o vioară mică și încercam să facem muzică, ca și în seara asta.”

Ionel Tudor: „În '73 eram foarte mic, apoi de fiecare dată era o încântare să o vedem alături de români mari – de Dan Mândrilă, Johnny Răducanu, marele Sile Dinicu, cu un alt big band. Cu Aura în această formulă am cântat prima dată anul trecut – o deosebită onoare, extraordinar să fii împreună cu ea pe scenă, pentru că am simțit un mare suflet de artistă; în Sala Radio – mică, de 1000 de locuri – umplută la refuz, cu 5-6 bisuri. Acum suntem 80 de muzicieni cu ea, simțim la fel și cred că va fi la fel și la Sala Palatului, dar cu mult mai mulți spectatori.”

Mădălin Voicu: „O cunosc de când a terminat liceul, părinții noștri au fost buni prieteni, ne respectăm și ne admirăm reciproc, e o mare onoare să fiu alături de atâția muzicieni mari pe scenă. Aura reușește să intre în toate genurile de muzică, de la clasic la pop, nici nu știu ce cântă cel mai bine, dar are mereu surprize și prestări profesionale, cum stă bine unui artist de talia ei.”

Maestrul de sunet Paul Enigărescu: „Din '74 – '75 sunt partener cu ea, iar ca particularități ale concertelor, ce să spun? Punem cap la cap mai multe stiluri – de la clasic, trecând prin epoca anilor '70 cu Johnny, până la muzica fiului ei, generația actuală; sunt curios cum se vor lega, s-a repetat separat.”

Flavius Teodosiu: „Doar la «Cerbul de Aur», anul trecut, am cântat împreună cu *Eurosound*, deci mă bucur să îi fiu cu formația mea alături acum. Cred că se va cânta cu plăcere, iar eu sunt onorat, vin cu instrumentiști de mai multe nații, sper să facem plăcere și auditoriului. Și mai cred că a cânta cu un artist de valoarea Aurei e o emoție; ea nu cântă cu noi șlagăre, Aura cântă greu, frumos și foarte emoțional, să o acompaniezi e ceva. Am văzut-o pe scenă când eram copil, ea e pentru toți românii un idol și o legendă, iar faptul că e azi în România și cântă cu *Orchestra Radio*, plus copilul, este un lucru extraordinar pentru toți românii, ca și toți muzicienii de aici, care se vor bucura sigur.”

Un veteran al orchestrei, Cornel Meraru: „Prima dată am cântat în 1966 cu ea, într-un turneu de trei luni în URSS cu marele maestru Korossi,